

مبانی نظری توسعه آموزش عالی و سیستم دانشگاه

(مفاهیم، نظریه ها و الگوها)

تألیف :

دکتر حیدری ثمری

عضو هیات علمی دانشگاه صنعتی اربابیلی

سرشناسه: ثمری، عیسیٰ، ۱۳۵۲

عنوان و نام پدیدآور: مبانی نظری توسعه آموزش عالی و سیستم دانشگاه (مفاهیم، نظریه‌ها و الگوها) / تألیف عسّی ثمری.

نظریہ ہا و الگوہا) / تالیف عیسیٰ ثمری.

مشخصات نشر: ساوه: آفاق کلام، ۱۳۹۴.

مشخصات ظاهری: ۲۰۹ ص: مصور (بخشی رنگی)، جدول.

شاپک : 978-600-95750-1-5 ۱۸۰۰۰۰ ریال

یادداشت: فیفا

موضوع: دانشگاه‌ها و مدارس عالی -- برنامه‌ریزی

موضوع: آموزش عالی -- برنامه ریزی

ردی : ۱۳۹۴ ث ۸ م ۲ / ۲۳۹۵ LB

کنگرہ

رده‌بندی دیویی: ۱/۳۱۱

شماره کتابشناسی ۴۱۷۳۴۷

فهرست نویسی پیش از انتشار : انتشار آفاق کلام

شناسنامه کتاب

- عنوان : مبانی نظری توسعه آموزش عالی و سیستم دانشگاه
- مولف: دکتر عیسی ثمری
- صفحه : ا ب و ناظر فنی : مسعود پیروزارجمندی
- ناشر : انتشارات آفاق کلام
- چاپخانه : یکتا
- نوبت چاپ : اول ، بهم
- شمارگان : ۱۰۰۰
- قیمت : ۱۸۰۰۰۰ ریال
- مرکز پخش : انتشارات آفاق کلام ۱۵۱۱-۴۷۳۳-۰۸۶

ISBN:978-600-95750-1-5

شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۹۵۷۵۰-۱-۵

تمامی حقوق مادی و معنوی این اثر متعلق به مولفین بوده و تکثیر از آن به هر نحو (کلی و جزئی) ممنوع است و متخلفان تحت پیگرد قانونی قرار خواهند گرفت.

فهرست مطالب

سرآغاز	۱۲
--------------	----

فصل اول:

مبانی شناخت سیستم دانشگاه

مقدمه	۱۹
الف- مفهوم شناسی دانشگاه به عنوان یک سیستم پیچیده	۲۲
تئوری سیستم ها و زیرسیستمی	۲۶
تئوری پیچیدگی	۲۹
تعاریف مفهومی از دانشگاه	۳۳
ب- کارکردهای سیستم دانشگاه	۳۹

فصل دوم :

برنامه ریزی توسعه دانشگاهی

سابقه و مفهوم برنامه ریزی توسعه دانشگاهی	۴۹
--	----

پارادایم های برنامه ریزی

الف- پارادایم اول برنامه ریزی بخشی یا کالبدی ۱۹۶۰-۱۹۲۰	۵۲
ب- پارادایم دوم؛ برنامه ریزی جامع ۱۹۸۰-۱۹۶۰	۵۳
ج- پارادایم سوم؛ برنامه ریزی مشارکتی از ۱۹۸۰ تاکنون	۵۴
انواع برنامه ریزی	۵۸

الگوهای برنامه‌ریزی ۶۰

پیچیدگی برنامه‌ریزی توسعه دانشگاهی ۶۳

تحلیلی بر مفهوم توسعه و دیدگاه‌های مرتبط با آن:

الف- مفهوم توسعه ۶۷

ب- دیدگاه‌های مرتبط با توسعه:

توسعه از دیدگاه اقتصادی ۷۴

دیدگاه سیاسی ۷۵

دیدگاه فرهنگی ۷۷

دیدگاه اجتماعی ۷۸

فصل سوم:

نظریه‌های «توسعه» دانشگاهی و آموزش عالی

- نظریه سرمایه انسانی ۹۸

- نظریه‌های بسط یافته تقاضای اجتماعی ۱۰۲

- تحلیل هزینه و فایده ۱۱۲

- نظریه تضاد یا جدال (نظریه سیاسی) ۱۱۵

- نظریه انتخاب عمومی ۱۱۷

- نظریه دولت، ملت- آموزش ۱۱۸

- نظریه جهانی شدن و بین‌المللی شدن ۱۲۱

- نظریه فمینیست ۱۲۴ ✓

- نظریات سرند، (نظریه‌های رقیب نظریه سرمایه انسانی) ۱۲۶ ✓

- ۱۲۷.....نظریه تفاوت‌های منطقه‌ای / آمایش سرزمین
- ۱۳۹.....نظریه چرخه عمر یا چرخه حیات
- ۱۴۱.....نظریه عدالت و دسترسی ✓
- سایر نظریه ها:

- ۱۴۶.....نظریه / رویکرد منطقی (عقلایی) جامع
- ۱۴۸.....نظریه ی برنامه ریزی حمایتی
- ۱۴۹.....نظریه سیاست غیر سیاسی (برنامه ریزی بدون ملاحظات سیاسی)
- ۱۵۰.....نظریه برنامه ریزی انتقادی
- ۱۵۰.....- برنامه ریزی استریک / اهرودی
- ۱۵۲.....نظریه فزون طلبی / گام به گام (رشد تدریجی)

فصل چهارم : الگوهای توسعه دانشگاهی:

- ۱۵۸.....الگوهای دانشگاهی بر مبنای کارکردهای درونی دانشگاه
- ۱۵۸.....الگوی اکسپریجی یا بریتانیا
- ۱۵۹.....الگوی ناپلئونی - فرانسوی
- ۱۶۰.....الگوی هامبولدی - دانشگاه پژوهشی
- ۱۶۲.....الگوی ایالتی / دانشگاه مبتنی بر بازار
- ۱۶۴.....الگوی سوسیالیستی
- ۱۶۴.....الگوهای دانشگاهی بر مبنای کارکردهای درونی دانشگاه ✓
- ۱۶۵.....الگوی دانشگاه آموزشی
- ۱۶۵.....الگوی دانشگاه به مثابه بنگاه
- ۱۶۶.....الگوی دانشگاه به عنوان هرج و مرج سازمان یافته

الگوی دانشگاه نوآور ۲۰۰

الگوی دانشگاه سازگار شونده ۱۶۶

سایر الگوها

الگوهای علم ۱۶۸

الگوی توسعه کلارک کر ۱۷۲

الگوی توسعه آموزش عالی مبتنی بر بازار کار ۱۷۲

الگوی حقیقی توسعه آموزش عالی ۱۷۵

الگوی توسعه دانشگاه در دانشگاه های دولتی ایران ۱۷۷

www.ketablib.ir

با چراغ وحی بنگر راه را

تا بینی هر قدم الله را

سرمآز

در سراسر جهان دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی به شکل‌های متفاوتی گسترش و توسعه یافته‌اند. ریشه‌های این تفاوت از یک سو در اهدافی است که جوامع برای دانشگاه‌ها تعیین نموده‌اند و از سوی دیگر در باران آموزش حرفه‌ای بیرون از دانشگاه‌ها نهفته است. عصری که در آن زندگی بی‌کنیم با تعبیر مختلفی همچون عصر سیستمها (ایکاف^۱، ۱۳۷۵)، عصر پیچیدگی (سایمون، ۱۹۸۰، مورن^۲، ۱۳۸۷، یمنی، ۱۳۸۲)، عصر خردورزی (تافلر)، عصر عدم تداوم‌ها و ناپیوستگی‌ها (دراکر) و دانایی محوری از آن یاد می‌شود. عصری که در آن سرعت و انگ تغییرات افزایش می‌یابد و به تبع آن بر پیچیدگی مسائلی که در برابر ما قرار می‌گیرد نیز افزایش پیدا می‌کند. مواجهه با این پیچیدگی‌ها نیازمند تفکری پویا و سیستمی است که بتواند در تطابق با این تغییرات و سازگاری با آن به موقع عمل نماید و به قول دراکر ما این اکنون باید

^۱ - Akoff

^۲ - Morien

ناپیوستگی ها را مدیریت کنند» (همان: ۷). تغییر در مدیریتی که تغییر را باید اداره کند. بدین جهت برای نظم بخشیدن یا صورت بندی آشفستگی یک سیستم مانند دانشگاه، اولین قدم، شناخت و درک سیستم، نحوه کارکرد و تعامل آن ها و طی مسیر برنامه ریزی و توسعه به منظور بهبود و افزایش توانایی سیستم و سازگاری سریع و اثربخش آن با تدوین چشم انداز و برنامه های بلندمدت و میان مدت است و مهمتر از آن آنچه که اهمیت می یابد «تفکر برنامه ریزی» در «توسعه دانشگاهی» است که پویایی ارتباط گذشته، حال و آینده موقعیت های دانشگاهی را مورد توجه قرار می دهد.

علاوه بر این ظهور جامعه شبکه ای و سازمان های مجازی، دگرگونی های عمیق ساختاری، تغییر شرایط اجتماعی، دانشگاه ها را در معرض تغییرات ناشی از پیشرفت های علم و فناوری و نیز تحولات پیرامونی آن نظیر تحولات اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی و سیاسی قرار داده و آنها را با چالش های نحوه مواجهه با محیط به شدت متحول، متنوع، رقابتی، پیچیده و آشوبناک در مقیاس وسیع جهانی رو به رو ساخته است. ابعاد این چالش ها با آنچه دانشگاه در دوره های گذشته با آن مواجه بوده، تفاوتی کیفی و ماهوی دارد.

در این دوره دانشگاه ها با تحول مفهومی پارادایمی درگیر هستند و به باز تعریف نقش و تغییر اساسی در ساختارها نیاز دارند (راستخواه، ۱۳۸۹، جیونا، ۱۹۹۶).